

ABD-ÇİN İLİŞKİLERİNE DAİR TEORİK BİR ANALİZ

Murat CİNGÖZ*

Öz

Bu çalışmada, özellikle Çin'in yükselişini göz önüne alarak, Çin ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki ilişkilerin gelişimine dair teorik açıklamalar irdelenmiştir. Teorik açıklamaların sunmuş olduğu perspektiften yola çıkarak bu iki ülke arasındaki ilişkilerin hem bugününe hem de yarınına ışık tutulmaya çalışılmıştır. Çalışmada uluslararası ilişkiler teorilerinin bu iki devlet arasındaki ilişkileri, hangi yaklaşım ve doneler üzerinden yorumladığı, teorilerin tutarlı olduğu ya da eksik kaldığı noktaların neler olduğu ve hangi yaklaşımın daha açıklayıcı bir düzlem sunduğu gibi sorulara cevaplar aranmıştır. Bu anlamda öncelikle geleneksel teoriler olan realizm ve liberalizmin Amerika Birleşik Devletleri ile Çin arasındaki ilişkilere yönelik yaklaşımlarına bakılmış ardından sosyal inşacı yaklaşım çerçevesinde Amerika Birleşik Devletleri-Çin ilişkileri değerlendirilmiştir. Bu minvalde, realist öngörünün güvensizlik ve sıfır toplamlı oyun temelli bakış açısının ve liberal öngörünün iş birliği temelli iyimser bakış açısının, bazı önemli noktalara dikkat çekmekle birlikte, Amerika Birleşik Devletleri-Çin ilişkilerini analiz etmede eksik olduğu ileri sürülmüştür. Sosyal inşacı yaklaşımın ise düşünsel unsurları dahil ederek, Amerika Birleşik Devletleri-Çin ilişkilerinin analizinde daha kapsayıcı ve doğru bir bakış açısı sunduğu belirtilmiştir. Bu minvalde iki ülke arasındaki ilişkilerin küresel düzen kurma, ideolojik üstünlük sağlama ve sosyal kimliklerini teyit etme gibi düşünsel unsurlar üzerinden şekillendiği belirtilmiştir. Çalışmada yöntemsel olarak ise belge ve söylem analizinden yararlanılmış; teoriler karşılaştırmalı olarak irdelenmiş, nicel ve nicel yöntemler kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Realizm, Liberalizm, Sosyal İnşacılık, Çin, Amerika Birleşik Devletleri.

A THEORETICAL ANALYSIS OF US-CHINA RELATIONS

Abstract

In this study, theoretical explanations about the development of relations between China and the United States of America are examined, especially considering the rise of China. Based on the perspective presented by the theoretical explanations, an attempt has been made to shed light on the present and the future of the relations between these two countries. The study sought answers to questions such as which approaches and data interpret the relations between these two states by international relations theories, the points where the theories are consistent or lacking, and which

* Dr. Ar. Gör. Murat CİNGÖZ, Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, mcingoz@atu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-5995-8713>

approach offers a more explanatory platform. In this sense, first of all, the approaches of realism and liberalism, which are traditional theories, towards the relations between the United States of America and China were examined. Then the United States-China relations were evaluated within the framework of the social constructivist approach. It was argued that the distrust and zero-sum game-based perspective of realist forecasting and the cooperative optimistic perspective of liberal forecasting, although drawing attention to some crucial points, are lacking in analyzing the United States-China relations. The social constructivist approach, by including ideational elements, offers a more inclusive and correct perspective in the analysis of the United States-China relations. In this respect, it was stated that the relations between the two countries are shaped by ideational elements such as establishing a global order, gaining ideological superiority, and confirming their social identities. The study used Document and discourse analysis methodically; theories were examined comparatively, and qualitative and quantitative methods were used.

Keywords: Realism, Liberalism, Social Constructivism, China, United States of America.

Giriş

Çin'in yükselen bir güç olarak uluslararası sistemde yer edinmesi yirmi birinci yüzyılın en önemli gelişmelerinden biri olmuştur. Bu anlamda Çin; 2003 yılında dünyanın en büyük üreticisi, 2009 yılında da ekonomik olarak dünyanın ikinci büyük gücü haline gelmiştir (Shirzad, 2018, s. 2). Üstelik kimilerine göre çok da uzak olmayan bir zaman diliminde Çin'in Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ekonomisini dâhi geçeceği öngörülmektedir (Layne, 2008, s.13). Çin'in ekonomik yükselişine jeopolitik anlamda süper güç olma motivasyonu eşlik etmektedir. Böylece Çin öncelikle yakın çevresinde sonrasındaysa Asya Pasifik, Orta Asya ve Afrika'da etkili bir aktör hale gelme yönünde önemli adımlar atmıştır (Michta, 2019). Tüm bunların yanında Çin'in askeri kapasitesinin de özellikle iki binli yıllardan itibaren dikkate değer bir şekilde arttığı gözlemlenmiştir. Ayrıca bu süreçte Çin'in uluslararası kurumlarla yapıcı ilişkiler kurma konusunda daha ilerici adımlar attığı da görülmektedir. Bu anlamda Çin; 2001 yılında Dünya Ticaret Örgütüne (DTÖ) katılmanın yanı sıra Güneydoğu Asya Ülkeler Birliği (ASEAN), Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC) gibi kurumlarla ilişkilerini geliştirerek küresel liberal ekonomiye daha çok eklenmiştir.

Askerî ve ekonomik kapasite açısından bakıldığında Çin'in en azından bölgesel bir güç olduğu görülmektedir. Ayrıca küresel güce dönüşme potansiyeli açısından ABD'nin en önde gelen alternatifi/rakibi olarak yer almaktadır. Nitekim iki ülke arasındaki rekabet Uzak Doğu'dan Afrika'ya ve Orta Asya'ya kadar uzanmış durumdadır (Vahdi ve Attar, 2022, s. 239). Yine de Çin bu zamana kadar, açık bir küresel hegemonya iddiasıyla yola çıkmadığı gibi bölgesel bir hegemonya da tam olarak tatbik etmiş değildir (Lanteigne, 2009, s. 2). Çin'in kapasitesi ile etkinliğinin eşit uzantıda olmaması aslında

bölgedeki statükonun (status quo) yakın zamanda değişmeye başlayacağını habercisidir (Thayer ve Friend, 2018). Bu değişikliğin çatışma odaklı mı yoksa iş birliği odaklı mı olacağı ise teorik tartışmalarda önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmada ise ABD ile Çin arasındaki ilişkileri anlamlandırmak ve doğru bir şekilde çözümlenmek adına ana akım teorik yaklaşımlar irdelenmiştir. Bu minvalde de uluslararası ilişkilerdeki realizm, liberalizm ve sosyal inşacılık gibi ana akım teorilerin ABD ile Çin arasındaki ilişkilere dair nasıl açıklamalar sunduğu, bahsi geçen teorik yaklaşımların tutarlılıklarının ya da eksikliklerin neler olduğu ve hangi yaklaşımın ABD-Çin ilişkilerine dair daha kapsayıcı ve doğru bir analiz perspektifi sunabileceği gibi sorulara yanıtlar aranmıştır.

Uluslararası ilişkilerdeki ana akım teoriler ABD ile Çin arasındaki ilişkilere dair farklı perspektifler sunmaktadır. Her bir perspektifinde önemli noktalara dikkat çektiği ve ikili ilişkileri anlamaya katkı sağladığı görülmektedir. Realizmdeki hâkim görüş; Çin'in artan askeri ve ekonomik gücünün uluslararası yapının güvenlik mimarisini istikrarsızlaştıracağı ve beraberinde Çin ile ABD arasındaki ilişkilerin kuşku ve güvenlik ikilemi temelinde seyredeceği yönündedir. Liberalizm ise ekonomik karşılıklı bağımlılık ve uluslararası kurumlardaki iş birliği olanakları temelinde bir açıklama sunarak iki ülke arasındaki ilişkilerin olumlu bir atmosferde seyretmesinin mümkün olduğunu savunmaktadır. Ancak bu çalışmaya göre Çin ile ABD arasındaki ilişkiler, ne realistlerin öngördüğü kadar katı güç mücadelesine ve güvenlik ikilemine mutlak anlamda bağımlı ne de karşılıklı bağımlılık ve uluslararası rejimler üzerinden iş birliğine vurgu yapan iyimser liberal bakış açısına uygun görünmektedir. Sosyal inşacı yaklaşım ise işin içine düşünsel boyutları da katarak ABD-Çin arasındaki ilişkileri daha doğru şekilde analiz etme potansiyeline sahip görünmektedir. Bu anlamda çalışmada, sosyal inşacılığın ABD-Çin ilişkilerine analiz etme açısından, realizm ve liberalizmin göz ardı ettiği noktaları açıklamakta daha başarılı olduğu ve iki ülke arasındaki ilişkilerin bugününe ve yarınına dair daha kapsamlı ve yerinde bir şablon ortaya koyduğu iddiası benimsenmiştir. Bu minvalde çalışmanın temel savı ABD-Çin ilişkilerinde hâkim paradigmanın ne katı güç mücadelesi ve sıfır toplamlı oyun ne de mutlak iş birliği düzlemi üzerinden okunabileceği, iki ülke arasındaki mücadelede sosyal meşruiyet sağlama, kendi düzenlerini kurma, siyasi ya da kimliksel değerlerini koruma gibi düşünsel unsurların belirleyici olduğu şeklindedir. Bu minvalde iki ülke arasındaki ilişkilerde Alexander Wendt'in anarşik yapılarından olan Lockecu rekabet kültürünün belirleyici olduğu da çalışmanın bir diğer iddiasıdır.

1. REALİZM VE ABD-ÇİN İLİŞKİLERİ: SIFIR TOPLAMLILIK OYUN MU?

Realizm uluslararası siyaseti güç mücadelesi ve çatışma düzlemi üzerinden okumaktadır. Realizmde devletlerin birbirlerine güvenemeyeceği ve uluslararası ilişkilerin de bu güvensizlik temelinde şekilleneceği öngörülür

(Ersoy, 2019, s. 165). Realizmin entelektüel kökenlerini bulabileceğimiz Tukidides, Makyavel ve Hobbes gibi isimler insan doğasındaki olumsuz özelliklerin ve güvensizliğin aktörler arasında güvenlik ikilemi ve çatışma gibi sorunlara yol açacağına işaret etmiştir (Rendeci, 2019). Bu anlamda realizmde insanda bulunan olumsuz özelliklerin onların davranış biçimlerini belirlediği ve küresel sistemde belirleyici faktörün güç mücadelesi olduğu varsayımı öne çıkmıştır. Carr, Morgenthau gibi modern dönemin siyaset bilimi çalışanları bu varsayımlar üzerinden realizmin bütüncül bir teori haline gelmesini sağlamış, çalışmalarında diplomasi, ittifak, caydırıcılık, dengeleme ve güç dengesi gibi kavramlara açıklık getirmişlerdir. Özellikle XX. yüzyılda Wilsoncu idealizme eleştiri olarak belirginleşen realizm zamanla uluslararası ilişkileri açıklama konusunda önde gelen yaklaşım olarak öne çıkmıştır (Morgenthau, 1948; Carr, 1939).

Waltz, Walt, Mearsheimer gibi siyaset bilimi çalışanları ise realizmin daha sistemik, bilimsel ve pozitivist bir yola girmesi yönünde adımlar atmıştır. Neo-realizm ya da yapısal realizm olarak da adlandırılan bu yaklaşımla birlikte anarşinin düzenleyiciliği ilkesi ön plana çıkarken devletler maddi kapasitesiyle ölçülen somut varlıklar haline gelmiştir. Davranışsalcılardan etkilenen neo-realistler bilim felsefesinin ilkelerini temel alarak bireysel davranışlarından ziyade uluslararası yapı üzerine odaklanmıştır. Her ne kadar gücün amaç mı araç mı olduğu devletlerin gücü mü yoksa tehdidi mi dengelediği gibi nüans farklılıkları olsa da anarşinin devletler arasındaki ilişkileri düzenleyen temel olgu olduğu, gücün temelde kaba maddi kuvvetler tarafından meydana geldiği ve katı güç mücadelesinin kaçınılmaz bir olgu olduğu neo-realistlerin hemfikir olduğu noktalar (Waltz, 2015; Walt, 1998; Mearsheimer, 2007).

Waltz'ın deyişiyle bize “az sayıdaki büyük ve önemli şeylerden bahseden neorealizm” ABD Çin arasındaki mücadeleye dair bazı önemli noktalara açıklık getirmektedir (Waltz, 2015). Bu anlamda anarşi, kendi kendine yeterlilik (*self-help*), güvenlik ikilemi, güç dengesi ve dengeleme gibi kavramlar iki ülke arasındaki ilişkilerin rekabet ve çatışma boyutuna vurgu yapmaktadır. Uluslararası politikada genel olarak kötümser bir bakış açısına sahip olan realistler güvenlik yarışının ve çatışmaların neredeyse kaçınılmaz olduğunu vurgulamaktadır (Mearsheimer, 2001, s. 43). Bu minvalde pek çok realist Çin'in artan ekonomik ve askeri kapasitesiyle birlikte küresel ve bölgesel statükoyu bozacağını ifade ederek, ABD ile Çin arasındaki ilişkilerde güvenlik ikileminin belirleyici olacağını altını çizmektedir (Shirzad, 2018, s. iii). Örneğin Mearsheimer, Çin'in artan askeri ve ekonomik kapasitesiyle Çin ile ABD arasında güvenlik yarışının tırmanmasının muhtemel olduğunu belirtmektedir. Mearsheimer ayrıca, ABD'nin Çin'e karşı bir dönem yürüttüğü bütünlüşme/dahil etme (*engagement*) stratejisinin başarısız olmaya mahkûm olduğuna inanmaktadır (Mearsheimer, 2001, s. 28). Benzer şekilde pek çok realiste göre yükselen bir güç kaçınılmaz olarak sınırlarının güvenliğini sağlama stratejisinin ötesine geçerek ticaret yollarını, marketleri

ve değerli ekonomik kaynakları kontrol etme girişiminde bulunacaktır. Böylece yükselen güç mevcut statükoda değişiklik talep ederek hegemon güçle karşı karşıya gelecektir (Friedberg, 2005, s. 19). Bu bağlamda çatışma odaklı realist bakış açısıyla Çin'in statükoya meydan okuyarak ilk adımda bölgesel hegemonyasını kurmaya çalışacağı akabindeyse de küresel hegemonya için mücadele edeceği öngörüsü öne çıkmaktadır (Shirzad, 2018, s. 4). Çin ile rakipleri arasında ekonomik ve siyasi yarış ön plana çıkarken bu durum bölgenin güvenlik mimarisini aşındıracaktır (Denker, 2000, s. 4). Ayrıca, Çin'in ekonomik kapasitesi ile orantılı olarak iki binli yıllarla birlikte askeri kapasitesini de artırması ve beraberinde Doğu Asya'nın baskın bir gücü haline gelmek istemesi ABD ile Çin arasında güvenlik ikilemini derinleştirmektedir (Friedberg, 2005, s. 22). Nitekim Batı çevrelerinde Çin tehdidi söylemi giderek güç kazanmaktadır. Çin şu ana kadar görece ihtiyatlı bir dış politika izlese bile yakın zamanda en azından bölgesel bir hegemon olma mücadelesi içerisine girmesi muhtemel görünmektedir. Bu durumu ABD'nin tehditkâr bir hamle olarak görmesi ve neticede güvenlik yarışının tırmanması ise realistlere göre muhtemeldir.

Çin ile ABD arasındaki ilişkilerde realistlerin kötümser bakış açısını destekleyebilecek bazı olgu ve veriler de bulunmaktadır. Çin'in komşusu olan birçok ülkeyle anlaşmazlık yaşaması, Çin'in status quo'dan duyduğu memnuniyetsizliği göstermektedir. Bu sorunlar Çin'in revizyonist bir dış politika yönündeki eğilimlerini artırma potansiyelini barındırdığı gibi bölgedeki ülkelerin Çin'e yönelik kaygılarını da derinleştirmektedir (Gao, 1994). Bu durum Çin ve ABD'nin birbirlerini dengeleme yolunda mücadele etmesine ve beraberinde kısır bir çekişme döngüsüne kapılmalarına yol açabilecektir. Çin ile ABD arasındaki ilişkileri olumsuz etkileyecek en önde gelen konular ise şunlardır: Çin'in komşularıyla yaşadığı anlaşmazlıklar, Çin'in enerji ve hammadde bağımlılığı, Uzak Doğu'daki silahlanma yarışı ve Çin'in dünya ekonomisindeki artan payı.

Çin'in komşularıyla olan anlaşmazlıkları bağlamında ABD-Çin ilişkilerine önemli derecede etki eden üç temel çatışma alanı bulunmaktadır. Bunlar; Senkaku/Diayou Adaları, Güney Çin Denizi'nin paylaşımı ve Tayvan meselesidir (Grandre, 2019). Japonya ile Çin arasında zengin petrol ve doğalgaz kaynaklarının bulunduğu Senkaku/Diayou Adaları üzerinde paylaşım anlaşmazlığı bölgenin güvenlik yapısını çatışma lehine değiştirmektedir (Akçadağ, 2010, s. 10). Japonya, Çin'in askeri modernizasyonunu ve adalar üzerindeki iddialarını kuşkuyla izlemektedir. Bu sebeple Tokyo yönetimi Doğu Asya'daki askeri kapasitesini arttırmanın yanında ABD ile askeri iş birliğini de ilerletmek istemektedir (Bush, 2009, ss. 2-3). Bu durum Çin'in çevrelenmeye yönelik endişelerini derinleştirerek güvenlik ikilemine yol açmaktadır. ABD-Çin ilişkilerine tesir edecek bir diğer çatışma alanı ise Güney Çin Denizi'nin paylaşım sorunudur. Çin Orta Krallık anlayışının bir yansıması olarak Güney Çin Denizi'ni kendi etki alanı görmektedir (Umbach, 2000, s. 175). Bu doğrultuda, ASEAN ülkeleri ile Çin

arasındaki ilişkilerde korku ve endişenin mi yoksa karşılıklı anlayışın mı hâkim olacağı hâlen belirsizdir. Örneğin Çin Mischief Kayalıkları sorununda komşularınca istenen düzeyde barışçıl bir pozisyon takınmamış ve bu durum başta Filipinler olmak üzere ASEAN ülkelerinin Çin'e yönelik kuşkularını arttırmıştır (Denker, 2000, s. 4-5). Diğer taraftan, Çin'in Güney Çin Denizi politikası, komşularının Çin tehdidi algılarını tırmandırmaktadır (Shannon ve Kowert, 2015, s. 68). ASEAN ülkelerinin; Çin'i tehdit olarak görmesi onların ABD ile ilişkilerini askerî açıdan da geliştirmelerine yol açmakta ve bu durum Çin'in güvenlik algılarına olumsuz yansımaktadır. Üstelik, Çin'in Güney Çin Denizi'ndeki tutumu ABD nezdinde Çin yayılmacılığına yönelik kuşku ve güvensizliği de beslemektedir. ABD ile Çin arasındaki ilişkilere olumsuz olarak etki etmekte olan bir diğer sorun ise Tayvan meselesidir. Çin tarafından "hain bir eyalet" olarak görülen Tayvan, aynı zamanda ABD'nin Uzakdoğu'daki kırmızı çizgilerinden birini oluşturmaktadır. Bu anlamda Tayvan meselesi; ABD ile Çin arasındaki olası askeri anlaşmazlığın en büyük adayı konumundadır. Bu durum Çin ile ABD arasındaki ilişkileri daha da hassas hale getirmektedir. Çin barışçıl ya da zorlayıcı yöntemlerle Tayvan'ın birleşmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Bu anlamda Çin Tayvan'ın anakaradan ayrık mevcut statüsünü geçici bir durum olarak görmektedir (Wasserstrom, 2015, s. 170). Diğer yandan ABD, Çin'in askeri güç kullanarak Tayvan'ı topraklarına dâhil etme durumuna kesinlikle karşı çıkmaktadır. Tayvan'ın bağımsızlığı konusunda katı bir şekilde kendi çıkarlarını takip edecek olması durumunda Çin ile ABD arasında önemli sorunların yaşanması kaçınılmaz görünmektedir (Grandre, 2019).

Üstelik başta Çin olmak üzere Uzak Doğu Asya'daki pek çok ülkenin son zamanlarda hızlı bir silahlanma yarışına girdiği görülmektedir. Çin'in şeffaflıktan uzak bir şekilde askeri kapasitesinin artırma yoluna gitmesi ABD'nin kuşkularını derinleştirirken, iki ülke arasında istihbarat ve ajanlık faaliyetleri de artmıştır (Dumbaugh, 2009, s. 6). Ayrıca Çin'in askeri harcamalarındaki artış başta Japonya olmak üzere Çin'in çevresindeki ülkelerin tehdit algılarını tırmandırmaktadır. Çin'in yükselişini tehdit olarak gören bu ülkeler askeri harcamalarını arttırmanın yanı sıra ABD ile olan ilişkilerine de daha çok önem vermeye başlamıştır. Bu süreçte Asya Pasifik bölgesi dünyada en fazla silah satışının yapıldığı yerlerden biri haline gelmiştir (Denker, 2000, s. 3).

Öte yandan Çin muazzam bir kapasiteye erişmiş ekonomik gücünün yansımaları olarak enerji ve hammadde ihtiyacı duymaktadır. Pekin yönetimi, enerji ve hammadde konusunda büyük ölçüde dışa bağımlıdır (Güneş, 2013, s. 184). Bu durum Çin'in en önde gelen handikaplarından biri olarak yer alırken, Çin dış politikasında enerji güvenliğinin en önemli gündemlerden biri haline gelmesine yol açmıştır. Hızlı ekonomik büyümenin ve şehirleşmenin yol açtığı enerji talebindeki artış Çin'in çatışmacı bir dış politika izlemesine yol açabilecek temel sebeplerden birini oluşturmaktadır. ABD'nin enerji tüketiminin de artmakta olduğu dikkate alındığında Çin ile ABD arasında

petrol kaynaklarına erişim konusunda ciddi bir rekabet yaşanması olasıdır (Sandıklı, 2010, s. 60). ABD'nin dünya enerji piyasasını kontrolündeki hâkim konumu Çin'in enerji ihtiyacının artmasıyla birlikte daha çok sorgulanmaya başlanacaktır. Japonya'nın II. Dünya Savaşına katılmasında maruz kaldığı petrol ambargosunun ne derece önemli rol oynadığı göz önüne alınır, enerji meselesinin önemi daha iyi anlaşılacaktır. Samuel Huntington'un Medeniyetler Çatışması adlı çalışmasında bir senaryo olarak bahsi geçen Çin ile ABD arasındaki savaşın, Güney Çin Denizindeki petrol kaynakları sebebiyle çıkması da bu konunun önemine dikkat çekmektedir (Huntington, 1997, s. 313).

Çin'in komşularıyla yaşadığı siyasi ve jeopolitik sorunlar Çin ile ABD arasındaki ilişkileri bozmaya yönelik önemli bir zemin oluşturmaktadır. Bunun yanında ekonomik rekabet de iki ülke arasındaki ilişkilere zarar verme potansiyeli barındırmaktadır. Nitekim ABD başkanı Trump dönemiyle birlikte görünür hale gelen ticaret savaşları söylemi realist iddiaların daha çok gündeme gelmesine yol açmıştır. Aslında Trump yönetimi Çine karşı mücadelesinde jeopolitik meselelerden ziyade ekonomik meseleleri ön plana çıkarmaktadır. Bu anlamda Trump'un temel amacı Uzak Doğu'daki jeopolitik anlaşmazlıklara dahil olmaktan ziyade ekonomik üstünlüğünü korumaktır (Miura, 2019). ABD çevrelerinde, Çin'in ekonomik yükselişinin ABD iş olanaklarına ve ekonomik gücüne zarar verdiği görüşü gittikçe daha çok dile getirilmektedir (Lanteigne, 2009, s. 103). Bunun yanında ticari ilişkilerde ticaret açığının ABD aleyhine büyümesi ABD'nin duyduğu memnuniyetsizliği artırmaktadır. Bu bağlamda realist çevreler ticaretin kazan-kazan ilişkisinden ziyade haksız kazanç rekabetine doğru evrildiğine dikkat çekerek bu durumun uzun vadede iki ülke arasındaki olumsuz mücadeleyi körükleyeceğini belirtmektedir (Dumbaugh, 2009, s. 10). Bununla bağlantılı olarak da ABD dış politika yürütücülerinde özellikle son yıllarda Çin'e yönelik olumsuz bir yaklaşım trendinin hâkim olduğu görülmektedir. Bu anlamda Çin'in ABD liderliğindeki dünya düzenine karşı koyan totaliter bir rejim olarak “şeytanlaştırılması” (Lee, 2019) ve Çin fobisinin (*Sinophobia*) yükselişe geçmesi söz konusudur (Moss, 2019). Her ne kadar Çin karşıtı retorik ABD için yeni bir söylem olmasa da Trump'la birlikte, Çin'in önemli bir tehdit olduğu ve bu bağlamda çevrelenmesi gerektiği görüşü ABD dış politikasında daha çok yer edinmeye başlamıştır. Bu sürecin Trump iktidarını kaybetse dahi süreceği de söylenebilir.

Tüm bunların üstüne Covid 19 pandemi sürecinin yıkıcı etkileri ve ticaret savaşları iki ülke arasındaki ilişkilerin daha da bozulmasına yol açmıştır. Özellikle ABD kamuoyunda Covid 19 pandemisinden Çin'i sorumlu tutan bir yaklaşımın belirginleşmesi iki ülke arasındaki propaganda savaşlarını şiddetlendirmiştir. Trump yönetimi pandemi sürecinde ABD'nin yaşadığı kayıplardan Çin'i sorumlu tutarken Çin'i bir nevi “günah keçi”si haline getirmiştir (Bhardwaj, 2020). Trump'un söylemlerinde sürekli “Çin virüsü” ifadesini kullanması bunu açık bir şekilde göstermektedir (Hood,

2020). Covid 19 pandemi sürecinde Çin'in ya da ABD'nin ne kadar hatalı olduğu tartışması bu çalışmanın kapsamının dışındadır. Ancak belirtilmesi gereken Covid 19 pandemi sürecinin özellikle iki boyutuyla Çin-ABD ilişkilerine olumsuz etki edeceğidir. Birinci boyut özellikle Trump'ın Çin virüsü söylemi ile belirgin hale gelen karşılıklı suçlayıcı ifadelerin kamuoylarında daha çok duyulmaya başlaması ve bu durumun taraflar arasındaki olumsuz algıları ve güvensizliği derinleştirmesidir. İkinci boyut ise Covid 19 pandemi sürecinin gerek ABD ve Çin ekonomisinde gerekse küresel ekonomide yol açacağı ekonomik kırılmalardır. Hâlihazırda Çin ile ABD arasındaki ticari savaşların gündemde olduğu günümüzde yaşanacak ekonomik sıkıntıların taraflar arasındaki sorunları daha da büyüteceği açıktır.

2. LIBERALİZM VE ABD-ÇİN İLİŞKİLERİ: İŞ BİRLİĞİ NE DERECE MÜMKÜN?

Felsefî kökleri ve temelleri Locke, Hume, Adam Smith ve Kant gibi isimlere kadar uzanan liberalizm temel olarak bireylerin doğasına ilişkin iyimser bakış açısının uluslararası politikaya yansımalarıdır. Uluslararası ilişkilerdeki liberal yaklaşım devletler arasında yardımlaşma ve iş birliğinin mümkün olduğu düşüncesini benimser. Bu anlamda devlet dışı aktörlerin, uluslararası rejimlerin/kurumların ve uluslararası ticaretin karşılıklı bağımlılık ve ortak ihtiyaçlar yaratarak barış ve istikrar ortamına katkı sağlayacağı düşüncesi öne çıkar (İşgören, 2022).

Uluslararası ilişkiler disiplininin modern anlamını kazanması liberalizmin etkinliği ile eş güdümlüdür. Zira Birinci Dünya Savaşı'nın akabinde uluslararası ilişkiler disiplininin ana teması kalıcı bir barışın nasıl sağlanabileceği üzerine olmuştur. O döneme damgasını vuran iyimser liberal/idealist düşünce yapısı uluslararası sistemde uluslararası örgütler aracılığıyla devletler arasında barış ve düzenin sağlanabileceği bir ortam yaratabileceği fikri üzerinde durmuştur. ABD başkanı Wilson ve Milletler Cemiyeti fikri ile bu görüşün öncüsü olmuştur. Ancak 1930'lu yıllardaki gelişmeler sonrasında liberal görüşler Carr gibi realistler tarafından sert eleştirilere tabi tutulmuş ve II. Dünya Savaşı'nın patlak vermesi ise iyimser liberal yaklaşımın iyiden iyiye gözden düşmesine yol açmıştır. Bir süreliğine arka planda kalan liberalizm ilerleyen dönemlerde işlevselcilik, demokratik barış teorisi, ticari liberalizm ve neoliberalizm gibi yaklaşımlarla yeniden öne çıkmaya başlamıştır (Yanık, 2015).

İşlevselcilik devletler arasındaki ortak ihtiyaçların daha örgütlü bir iş birliğine yol açacağını ve nihayetinde uluslararası hükümetin yolunu açabileceğini savunmaktadır (Mitrany, 1948). Demokratik barış teorisi ise liberal- demokratik devletlerin kendileri gibi olan devletlerle savaşa girmeyecekleri fikrini benimsemiştir (Doyle, 1983). Diğer yandan ticarî liberalizm ekonomik karşılıklı bağımlılığın uluslararası ilişkilerde savaşı önleyeceği bir rol oynayacağına vurgu yapmıştır. Bu yaklaşımın önemli isimlerinden Richard Rosecrance'ın artan askeri harcamaların getireceği yük

yüzünden devletlerin rasyonel hareket ederek ticari devlet olmaya doğru evrileceğini belirtmiştir (Rosecrance, 1986).

Nye ve Keohane ise uluslararası ilişkiler disiplinine ve liberal kurama damgasını vuracak önemli eserler ortaya koyarak neoliberalizmin etkili bir fikrinsel yaklaşım haline gelmesini sağlamışlardır. Nye ve Keohane gibi neoliberaler liberalizmdeki birçok düşünceyi teorik bir temelde bir araya getirmiş, ayrıca neorealizmin temel kavramları olan anarşi, devlet merkezcilik gibi varsayımları da kabul etmişlerdir. Son kertede ise anarşiye rağmen uluslararası kurumlar ve karşılıklı bağımlılık yoluyla çatışmaların minimuma indirgenebileceğine dikkat çekmişlerdir. (Keohane ve Nye, 1972; Keohane ve Nye, 1973). Bu anlamda neo-liberaler karmaşık karşılıklı bağımlılık ve ulus aşırı etkileşim gibi kavramlar üzerinden uluslararası ticaretin yanı sıra uluslararası rejim ya da örgütlerin devletler arasında çatışmayı önleme ve barışa katkı sağlamadaki rolüne vurgu yapmışlardır. (Yirmibeşoğlu ve Dinçer, 2018, s. 125)

Özellikle iyimser liberaller ABD ile Çin arasındaki ekonomik karşılıklı bağımlılığa dikkat çekerek, iki taraf arasındaki ortak çıkarların ve ihtiyaçların varlığının iyi ilişkiler için katalizör olacağı görüşünü savunmaktadır (Friedberg, 2005, s. 12). Bu anlamda liberaller Çin'in ekonomik anlamdaki liberalleşme çabalarına ABD'nin bütünleşme/dahil etme stratejisiyle cevap vermesi gerektiği fikrini desteklemektedir. Liberallere göre Çin açık kapı politikasıyla birlikte sosyalist ekonomi modelinden giderek uzaklaşırken küresel liberal ekonomik değerleri hızlı bir şekilde içselleştirmeye başlamıştır. Böylece Çin doksanlı yıllardan itibaren küresel liberal ekonomik sistemin önemli bir parçası haline gelmiştir. Üstelik serbest ticaret mantığını iyiden iyiye benimseyen Çin, küresel ekonominin liberalleşmesini de desteklemeye başlamıştır. Örneğin Dünya Ticaret Örgütü'ne 2001 yılında dahil olan Çin bu örgütün faaliyetlerinin önemli bir savunucusu haline gelmiştir (Feng, 2006, s. 2). Çin'in ekonomik liberalleşme ve küresel ekonomiyle entegre olma çabaları, ABD ile Çin arasındaki ticari ilişkileri genişletmekle kalmamış iki devletin ekonomisini de birbirine bağımlı hale getirmiştir. Bunun yanında kimi liberaller; Çin'in, ekonomik liberalleşmenin ön ayak olmasıyla, yavaş da olsa demokratikleşme sürecinin içerisine girebileceğini ifade etmektedir (Friedberg, 2005, s. 15). Bu anlamda ekonomik büyüme amacıyla liberal dünya düzenine eklenen Çin, ilerleyen süreçte uluslararası güvenlik ve istikrar temelinde daha şeffaf ve demokratik bir rejime sahip olabilecektir (Zhao, 2004, s. 3). Ayrıca Çinli akademisyen ve yetkililer Çin'in hiçbir zaman emperyalist yayılmacı bir süreç yaşamadığını ve bunun yanında Çin bürokrasisinde önemli etkisi olan Konfüçyüsçü felsefenin askeri mücadele yerine barış ve düzene önem verdiğine dikkat çekmektedir (Ungor, 2010, s. 129).

Çin yükselen bir güç haline geldiği dönemde dış politikasında liberallerin iyimserliğini destekleyecek iki önemli konsepti ön plana çıkarmıştır. Bunlar: “barışçıl yükseliş” (*peaceful rise*) ve “uyumlu dünya”

(*harmonious world*)dır. Barışçıl yükselişten kasıt; Çin'in artan ekonomik gücünün silahlanma yarışına doğru evrilmeyeceği ve geçmişte diğer ülkeleri yaptığı gibi maddi kazançlar için kısır bir mücadele içerisine girmeyeceğidir. Bu anlamda Çinli yöneticiler çok taraflı güvenlik görüşmelerin barış içinde bir arada yaşama ilkesi çerçevesinde şekillenmesi gerektiğini dile getirmektedir. Barış içinde bir arada yaşamının ilkeleri ise; bütün ülkelere eşit davranılması, diğer devletlerin içişlerine karışılmaması, askeri blokların kurulmaması, silahlanma yarışına son verilmesi gibi prensiplerden oluşmaktadır (Denker, 2000, s. 2). Çin'in bir diğer önemli konsepti olan uyumlu dünyadan kasıt ise uluslararası sistemin geçmişteki gibi katı güç çerçevesinde şekillenen ittifak sistemlerinden ziyade karşılıklı iş birliği ve topluluklar arasında istikrarlı ilişkiler çerçevesinde sürdürülmesi talebini ifade etmektedir. Çin'in bu anlayışı "barışı sürdürmek" ve "Soğuk Savaş mantığını terk etmek" gibi ifadeler içeren 1998 yılında yayımlanmış Beyaz Kitap'ta açık bir şekilde görülebilir (Lanteigne, 2009, s. 87). Çin, dünya barışını tehdit etmeden ve küresel hegemonya mücadelesi içerisine girmeden dengeyi gözetken bir yükseliş içerisinde olacağı mesajını vermektedir. Bu anlamda Çinli yetkililer, Japonya ve Almanya'nın yükselen güçler olarak uluslararası sistemi güç kullanarak değiştirme mücadelelerinin başarısızlıkla sonuçlandığının farkında görünmektedir. (Ungor, 2010, s. 129).

Çin'in barışçıl yükseliş söylemi ABD'deki bütünleşme/dahil etme stratejisinin kalıcı olmasını isteyenler tarafından ön plana çıkarılmaktadır. Bu bağlamda karşılıklı bağımlılığın iki taraf açısından kazançlı olduğunu vurgulayan liberaller, ticari ilişkilerde kazan kazan mantığını işleyeceğini ileri sürmektedir. Nitekim ABD ucuzca üretilen Çin mallarından faydalanırken, Çin ihraç mallarını ABD pazarlarına satarak kazançlı çıkmaktadır. Bu anlamda liberaller Çin'in ABD için "stratejik ortak" olduğu vurgusunu yapmaktadır (Ungor, 2010, s. 126). Bunun yanında özellikle neoliballer Çin'in uluslararası kurumlara entegre olması halinde çatışma ve anlaşmazlık alanlarının daralacağını vurgulamaktadır. Bu anlamda neoliballer, Çin'in mevcut küresel sisteme adapte olmasında ABD'nin yapıcı bir iş birliğini benimsemesinin daha yararlı olacağını düşünmektedir (Shirzad, 2018, ss. 7-8). Ayrıca neoliballer Çin'in küresel kurumlara yönelik ilgisine de dikkat çekmektedir. Nitekim Çin DTÖ'ye katılmanın yanı sıra Birleşmiş Milletler (BM), APEC, Şangay Birliği, gibi pek çok uluslararası örgüt içerisinde etkin bir rol oynamaya başlamıştır. Çin DTÖ'de küresel ticaretin aktif bir üyesi haline gelmekle kalmamış, Asya-Pasifik ülkeleri arasındaki serbest ticaretin de itici gücü olmuştur. Liberallere göre uluslararası kurumlar üzerinden ABD ile Çin arasında kurulan ticari ilişkiler karşılıklı etkileşimi arttıracak böylece istikrarlı bir barışa yelken açılacaktır.

İyimser liberallerin bakış açısını destekleyecek bir diğer konu ise küresel terörle mücadeledir. 11 Eylül olaylarının hemen öncesinde bozulma trendine giren Çin-ABD ilişkileri küresel teröre karşı iş birliği vurgusu yoluyla değişmeye başlamıştır. Bu anlamda Çin, Batı için küresel teröre karşı stratejik

bir müttefik olarak dikkate alınmıştır. Özellikle 2001 yılından sonra Çin ile ABD küresel teröre karşı iş birliği mekanizması geliştirirken terör tehditlerine karşı ortak bilgi paylaşımını da içeren anlaşmalar imzalamışlardır (Lanteigne, 2009, s. 100). Böylece ABD ile Çin stratejik iş birliğine yönelik bir zemin kazanmışlardır.

Aslında bazı jeopolitik meseleler de Çin ile ABD arasındaki ilişkilere olumlu katkı sağlama imkânına sahiptir. Bunların ilki Çin'in jeopolitik kısıtlamalarıdır. ABD'nin aksine Çin jeopolitik güvenliği açısından oldukça dezavantajlı bir konumdadır. Etrafında Rusya, Hindistan, Japonya, Güney Kore gibi güçlü ülkelerin yer alması Çin'in çevrelenme ve kuşatılma algılarını canlı tutmaktadır. Bu durum Çin'in saldırgan ya da revizyonist bir tutum benimsemesini de zorlaştırmaktadır. Çin ile ABD'nin birbirlerine uzak komşular olması ve aralarında ortak bir sınırın bulunmaması da iki ülke arasındaki çatışma alanlarını daraltmaktadır. Bu anlamda Çin ile ABD arasında kendilerinden kaynaklı direk bir toprak ihtilafı söz konusu değildir (Zhao, 2004, s. 17). Üstelik, Hong Kong'un barışçıl bir şekilde Çin'e devredilmesi bölgedeki diğer anlaşmazlıkların için de iyi bir örnek teşkil etmiştir (Erdiren, 2017, s. 9).

Son olarak belirtilmesi gereken husus Covid 19 pandemi sürecidir. Her ne kadar Covid 19 virüsü Çin kaynaklı olarak dünyaya yayılmış ve Çin'e karşı negatif bir algıya yol açmış olsa da virüse karşı etkin mücadelede küresel iş birliğinin önemi daha açık görülmüştür. Çin'in Covid 19 pandemi sürecinde izole bir dış politikadan ziyade aktif ve küresel yönetişimi önemseyen bir dış politika izlemeye çalıştığı görülmektedir (Blanco ve Rosales, 2020). Liberal bir bakış açısıyla bu durum ABD ile Çin arasında küresel yönetişim odaklı bir yakınlaşma fırsatını da beraberinde getirebilir.

3. SOSYAL İNŞACILIK VE ABD-ÇİN İLİŞKİLERİ: LOCKECU REKABET

Realizm ve liberalizm her ne kadar birçok önemli noktaya dikkat çekse de Çin ile ABD arasındaki ilişkileri kapsamlı ve doğru bir şekilde açıklamakta yetersiz kalmaktadır. Rasyonalist düşünce anlayışının kimlik ve çıkarları verili kabul etmesi yapısal değişimleri ihmal etmesine yol açmaktadır. Ayrıca kimlik, düzen, ideoloji, norm ve söylem gibi düşünsel faktörlerin rasyonalist teori geleneğinde gözden kaçırılması ve güç kavramının somut materyal unsurları imleyen askeri ve ekonomik kapasite dağılımı olarak görülmesi ABD-Çin ilişkilerini açıklamada birçok eksikliği beraberinde getirmektedir. Üstelik, ABD-Çin ilişkileri ne realizmin ve sıfır toplamlı oyun yaklaşımı kadar katı güç mücadelesine bağımlıdır ne de liberallerin iş birliğine yönelik iyimser bakış açısına uygundur. Bu minvalde sosyal inşacı yaklaşım realizm ve liberalizmin bazı noktalardaki açıklayıcılığını da dikkate alarak daha esnek ve kapsayıcı bir yaklaşım ortaya koymaktadır.

Realizm ve liberalizm gibi teorilerin uluslararası sistemde yaşanan sistemsel dönüşümleri açıklamakta yetersiz kalması ve düşünsel unsurları

ihmal etmesi önemli eleştirileri beraberinde getirmiştir. Bu minvalde Nicholas Onuf, Friedrich Kratochwil, Alexander Wendt gibi isimler maddi olgulara dayanan rasyonalist teorilere (realizm ve liberalizm) eleştiriler yönelterek yeni bir yaklaşımın önünü açmışlardır (Rumelili, 2014). Sosyal inşacılar rasyonalist teorilerin yaşanan yapısal dönüşümleri açıklamakta yetersiz kaldığını, düşünsel unsurları dikkate almadan maddi olgulara ontolojik bir anlam atfettiklerini ve sosyal ilişkileri göz ardı ederek uluslararası sistemi anlamakta başarısız olduklarını ileri sürmüştür (Küçük, 2015, s. 338). Sosyal inşacılar kendi içerisinde farklı yaklaşımlar barındırsa da iki temel görüş üzerinde mutabık kalmışlardır. İlk görüş, gerek uluslararası sistemi oluşturan gerekse de devletlerin iç dinamiklerini belirleyen yapıların öncelikle düşünsel faktörler tarafından belirlendiği ve maddi olguların da bu düşünsel düzlem üzerinden anlam kazandığıdır. İkinci önemli görüş ise aktörlerin kimlik ve çıkarları sabit ve verili kabul edilmeyip düşünceler tarafından oluşmakta/oluşturulmakta olduğu, uluslararası sistemin de yine sabit ve değişmez bir şekilde kabul edilemeyeceği ve düşünceler temelinde değişebileceği anlayışıdır (Reus-Smit, 2014, s. 286). Bu durum en somut biçimde Wendt'in anarşi devletler ne anlıyorsa odur sözünde vücut bulmuştur (Wendt, 1992).

Sosyal inşacılık, değişimi öngörmesi ve maddi unsurların yanında düşünsel unsurlara da önem atfetmesi sebebiyle Çin-ABD ilişkilerini açıklamakta oldukça donanımlıdır. Nitekim; Çin ile ABD arasındaki mücadelenin maddi(materyal) boyutu olduğu gibi düşünsel boyutu da önemli bir yere sahiptir. Bu düşünsel boyut her iki tarafta da liderlerin davranışlarına ve devletlerin dış politika eğilimlerine yön vermektedir. Bu anlamda iki ülke arasındaki ilişkilerin yalnızca bölge üzerinde kontrol sağlamak ya da ortak ihtiyaçlarını karşılamakla ilgili olmadığını kimliksel istikrarını sağlama gayesinin de iki ülke arasındaki mücadelede önemli bir yer tuttuğunu söylemek mümkündür. Daha açık bir ifadeyle hem Çin hem de ABD bölgesel ve küresel anlamda kendi tercih ettikleri düzenleri empoze etmeye, kendi kural ve normlarını dayatmaya çalışmaktadır. Çin, “yeniden ortaya çıkan güç kimliğini” doğrulamak, ulusal aşağılanma yüzyılıının travmasını hafifletmek ve en azından bölgesel düzeyde bir hegemonya kurmak istemektedir. Bu anlamda Çin'in çağdaş projesi, Amerikan düzenini bozmak ve onun yerine Çin merkezli Uluslararası Doğu Asya Topluluğu'nun modern bir versiyonunu koymaktır. Öte yandan ABD, İkinci Dünya Savaşı sonrası yerleşik liberal hegemon kimliğini sürdürmek ve korumak için Çin'in yükselen güç imajına ve düzen inşa etme projesine karşı koymaktadır. ABD Çin'in otoriter kalkınmacılık modelini ve bu minvaldeki retorik anlatımlarını yerleşik kimliğine yönelik bir varoluşsal tehdit algılamaktadır. Ayrıca iki ülke arasındaki, düzen mücadelesi kaçınılmaz olarak sadece maddi bir güç mücadelesini değil aynı zamanda uluslararası toplum nezdinde meşruiyet arayışını da içermektedir (Heritage ve Lee, 2020, s. 4-20).

Çin açısından bakıldığında son zamanlarda “yeniden ortaya çıkan güç” kimliğine uygun olarak Orta Krallık mitinin canlandırıldığı göze çarpmaktadır. Kendini öteden beri dünyanın merkezi olarak gören Çin’in Orta Krallık retoriği özellikle iki binli yıllarla birlikte daha belirgin hale gelmiştir (Thayer, 2019). ABD’nin doksanlı yıllarda gündeme getirdiği “Yeni Dünya Düzeni” tasavvurundan memnun olmayan Çin, tek kutuplu ABD hegemonyasından çok kutuplu dünya düzenine geçiş yolları aramaktadır. Nitekim Çinli liderler; büyük güçler arasında eşitliğe, güvene, iş birliğine, denge-denet sistemine dayanan çok kutuplu bir sistemin sözcülüğünü üstlenmektedir (Zhao, 2004, s. 14). Pekin yönetimi; barışçıl kalkınma gibi söylemlerle Batı tipi demokratik sistemlere karşı otoriter ama kendine has kalkınma modelini sunmaktadır (Erdiren, 2017, s. 8). Bu anlamda Çin; Vestfalya Düzeninin ötesine geçerek küresel hegemonyaya, askeri ittifaklara, güç politikalarına ve silahlanma yarışına karşı çıkmayı ifade eden “Four No” söylemini canlı tutmaktadır (Lanteigne, 2009, s. 11).

Çin aslında küresel sistemdeki konumunu iyileştirerek daha etkin bir aktör olma amacındadır. Şi Jinping’in “Tek bir Dünya, Tek bir Hayal” sözü bir anlamda Çin’in ideolojisini yansıtmaktadır (Thayer ve Friend, 2018). Çin’in küresel ideolojisi, özellikle ortak çıkar teması üzerinden şekillenmektedir. Bunun en somut örneklerinden biri Şi Jinping’in Tek Yol Tek Kuşak söylemi üzerinden gündeme getirdiği Yeni İpek Yolu Projesidir. Yeni İpek Yolu projesi Çin’in ortak çıkar ve ortak kazanç teması üzerinden hareketle barışçıl yoldan uluslararası sistemde kendi lehine değişiklikler yapma mücadelesinin açık bir göstergesidir. Pekin bu projeye ekonomik konumunu yükseltmeyi, yükselen güç kimliğinin teyit etmeyi, hammadde ihtiyacını karşılamayı ve dünya pazarına daha çok eklenmeyi hedeflemektedir (Özdaşlı, 2015, s. 586). Açıktır ki Çin uluslararası yapıda ABD ile rekabet içerisinde olacağı stratejiler izlemektedir. Ancak bu stratejileri mümkün olduğunca, uluslararası norm ve değerlere uygun bir şekilde ve zorlayıcı güçlerin kullanımından kaçınarak yapmaktadır.

Diğer yandan ABD; özgürlük, demokrasi gibi liberal değerlerin koruyuculuğu rolünü bırakmak istememektedir. Nitekim; kuruluşundan itibaren düşünsel değerler ABD iç ve dış politikasında önemli bir yere sahip olagelmiştir. ABD; dış politikasında Amerikan istisnacılığı ve Açık Yazgı gibi değerler üzerinden yükselen misyoncu anlayış halen etkisini korumaktadır (Sümer, 2008, s. 132). İdeolojik anlamda Çin’in otokratik Orta Krallık modeliyle ABD’nin dünyayı “özgürleştirme” ve “kurtarma” misyonları arasında da bir rekabet olduğu görülmektedir.

Yine de Çin henüz uluslararası yapının mevcut kural ve normlarını tersine çevirme ya da ortadan kaldırma yönünde bir tutum içerisinde değildir. Zira Çin uluslararası topluma katılım sağlamış durumdadır. Bu anlamda Batı merkezli uluslararası norm ve değerlerinin pek çoğunu benimsemekle

kalmamış uluslararası kurumlara da entegre olma çabalarını hızlandırmıştır.¹ Öte yandan Çin Batı hakimiyetindeki uluslararası kurumları kendi çıkarlarına uygun bir şekilde dizayn etme amacındadır. Örneğin, ekonomik açıdan ABD ile Çin arasında karşılıklı bağımlılık olsa da Çin kendi liberal değerlerini ve modelini (Pekin Konsensusu) ABD'nin Washington Konsensusu'nun yerine ikame etmek istemektedir (Thayer ve Friend, s. 2018). Diğer yandan ABD, Çin'in yükselişine dair kuşkularına rağmen, Çin'i uluslararası düzenin sorumlu bir paydaşı olarak dikkate almaktadır (Ungor, 2010, s. 127).

Tüm bu açıklamalar dikkate alınarak ABD ile Çin arasındaki ilişkilerin hangi düzlemde olduğunu anlamak da bilhassa önemlidir. Bu anlamda Alexander Wendt'in sunmuş olduğu anarşik yapılar ABD ile Çin arasındaki ilişkilerin şimdiki ve gelecekteki düzlemini anlamak için oldukça yararlıdır. Wendt uluslararası sistemin yapısını “kültür” olarak belirtmiş, anarşik yapıların da bu kültürler çerçevesinde oluşacağını öne sürmüştür (Wendt, 2016, s. 309). Wendt'in varsayımlarına göre üç tip anarşik kültür yapısı mevcuttur. Bunlar: Hobbesçu, Lockeçu ve Kantçı kültürlerdir. Wendt devletlerin yer aldıkları anarşik kültür içindeki norm ve değerlere uygun davranacağını ileri sürmüştür. Bu anlamda aktörler Hobbesçu kültürde düşman, Lockeçu kültürde rakip, Kantçı ülkelerde ise dost rol yapısına sahip olacaktır (Küçük, 2015, s. 363). Devletlerin arasında hangi kültürün yani hangi norm ve değerlerin kabul gördüğü önemlidir. Zira aktörlerin iş birliği arayışı ya da düşmanlık derecesi yer aldıkları anarşik yapı çerçevesinde şekillenecektir. Wendt'e göre Hobbesçu kültür sıfır toplamlı oyunu ifade etmektedir ve bu kültürde kuşku, güvensizlik ve güvenlik ikilemi belirgindir (Wendt, 2016, s. 327). Wendt'in “herkesin herkese savaşı” olarak adlandırdığı bu yapıda devletler diğer aktörlere güvensizlik duyar ve en kötü durumu varsayar. Böyle bir durumda devletler arası ilişkiler de Hobbesçu normların tahakkümüne bağlı kalır. Hobbesçu kültürdeki bir diğer önemli nokta ötekinin varoluşsal tehdit olarak görülmesidir. Bu anlamda Hobbesçu yapıda devletlerin nihai amacı birbirlerini yok etmek ya da ortadan kaldırmaktır. Anarşik yapıların bir diğeri olan Lockeçu kültürde ise düşmanlıktan ziyade rekabet öne çıkmaktadır. Devletler arasındaki mücadele halen bulunmaktadır ancak bu kültürde devletler karşı tarafın egemenliğini hak olarak kabul etmekte ve “yaşa ve yaşamasına” izin ver mantığını benimsemektedir (Wendt, 2016, s. 344). Rakipler bu yapıda zaman zaman şiddet kullansalar dahi bunu karşı tarafın egemenliğini tamamen yok etme amacıyla yapmaz. Daha ziyade kendi etki ve gücünü arttırmaya çalışır. Bu anlamda Lockeçu kültürde tehditler varoluşsal değildir. Lockeçu kültür iş birliğine giden yolun ilk adımudur. Lockeçu kültürün bir sonraki ileri aşaması şiddetin terkedildiği ve takım oyunu normlarının baskın olduğu Kantçı kültürdür. Kantçı kültürde devletler arasındaki ilişkilerde dostluk teması öne çıkmaktadır.

¹ Batı merkezli uluslararası toplumun gelişimi, hangi norm ve değerlerin nasıl kabul gördüğü gibi konular için; (Cingöz, 2022)

Genel anlamda bakıldığında, Çin ile ABD arasındaki ilişkilerin Locke'cu anarşik kültür üzerinden şekillendiği/şekilleneceği söylenebilir. Nitekim; Çin ile ABD arasında jeopolitik ve ekonomik rekabet mevcutsa da bu iki ülkenin en azından soğuk savaş dönemindeki gibi katı bir ideolojik mücadele içerisine girmediği görülmektedir. Ekonomik karşılıklı bağımlılık, Çin'in önemli jeopolitik kısıtlamalara sahip olması, uluslararası kurumlarda karar alma mekanizmalarına birlikte katılım sağlanması, benzer uluslararası norm ve değerlerin benimsenmesi iki ülke arasındaki ilişkilerin Hobbesçu anarşik yapıdan uzak kalmasına katkı sağlamaktadır. Diğer taraftan; Uzak Doğu Asya'daki silahlanma, jeopolitik anlaşmazlıklar, son zamanlarda dile getirilen ticaret savaşları söylemi, rejim farklılıkları, Çin'in maddi kapasitesiyle etkinliğinin eş güdümlü olmaması ve bu bağlamda en azından bölgesel hegemon olmak için harekete geçme ihtimalinin yüksek olması gibi unsurlar iki ülke arasındaki iş birliği zeminine zarar vermekte dolayısıyla Kantçı bir anarşik yapıya yol alınmasına engel olmaktadır.

Sonuç

Çin'in yükselen bir güç olarak ortaya çıkması bölgesel ve küresel güç dengelerini yeniden şekillendirmiştir. Bu durum yalnızca Uzak Doğu'daki güç dengelerini değiştirmekle kalmazken, ABD ile Çin arasındaki ilişkilerin gidişatını da belirsiz hale gelmiştir. Demokrasi ve insan hakları gibi liberal değerlere dair yaklaşım farklılıkları, ticaret savaşları, silahlanma yarışı, Covid 19 pandemi süreci ve jeopolitik anlaşmazlıklar üzerinden güvensizlik temelli söylem ve açıklamalar ön plana çıkmıştır. Çin'in büyüyen gücünün yanında bir de askeri yatırımlarını arttırması ABD nezdinde Çin fobisini (*Sinophobia*) yeniden canlandırmıştır. Diğer yandan Çin, bölgesel aktör olma motivasyonu doğrultusunda daha iddialı dış politika stratejileri izlemeye başlamıştır. Tüm bunlar bölgede ABD-Çin odaklı yeni bir çatışma dinamiğinin ortaya çıkmaya başladığına dair iddiaları güçlendirmiştir. Ancak realistlerin kötümser bakış açısını destekleyecek tüm olgu ve verilere rağmen ABD ile Çin arasında ilişkilerin tamamen Tukidides Tuzağı çerçevesinde şekillendiği/şekilleneceği de söylenemez. Her ne kadar ABD ile Çin arasında jeopolitik ve ekonomik bir mücadele söz konusu olsa da iki ülkenin sadece güvenlik ikileminin belirleyici olduğu bir eksende yol almasına engel olacak önemli unsurlar da yer almaktadır.

Nitekim liberallerin dikkat çektiği; iki taraf arasındaki karşılıklı bağımlılık ve küresel liberal ekonominin varlığı, Soğuk Savaş dönemindeki gibi katı ideolojik bir kutuplaşmanın olmayışı, Çin'in – en azından şimdiye kadar- rasyonel ve görece ihtiyatlı bir dış politika izlemesi, uluslararası kurumların varlığı ve küreselleşme gibi dinamikler Çin ile ABD arasındaki ilişkilerde realist öngörülerin mutlak hâkim olmasını engellemektedir. Ayrıca etrafı önemli güçteki devletlerle çevrili Çin, hegemon güç olmaya yönelik bir ivme kazandığı takdirde komşularının tehdit algılarını tırmandırarak kuşatılacağı farkındadır. Ancak her ne kadar liberallerin argümanları bazı

noktalarda önemli açılımlar sunsa da liberal yaklaşımın Çin-ABD ilişkileri bağlamında haddinden fazla iyimser görünmektedir. Zira, Çin ve Uzak Doğu Asya ülkelerinin hızlı bir silahlanma yarışına girmesi ekonomik karşılıklı bağımlılığın her zaman iş birliğini ve barışı tetiklemeyeceğini açık bir şekilde göstermektedir. Bunun yanında her ne kadar Çin Batı'nın liberal ekonomik anlayışını benimsemiş olsa da Batı'nın demokrasi, özgürlük gibi liberal değerlerini benimseme konusunda oldukça isteksizdir. Üstelik ABD, Çin ile ticaretinde kendisi aleyhine büyüyen ticaret açığından giderek daha çok hoşnutsuz olmaktadır. Ticaret savaşları da bunun yansıması olmuştur.

Realizmin dikkat çektiği güvenlik ikilemi ve jeopolitik anlaşmazlıklar elbette ki önemlidir. Diğer taraftan liberalizmin vurguladığı karşılıklı bağımlılık ve uluslararası kurumlardaki artan iş birliği de dikkate alınmaya değerdir. Ancak son kertede iki ülke arasındaki ilişkilerde hâkim paradigma ne katı güç mücadelesi ve sıfır toplamlı oyun ne de liberallerin sunmuş olduğu iş birliği düzlemi olacak gibi görünmektedir. Zira iki ülke arasındaki mücadele zemininde düşünsel unsurlar en az maddi unsurlar kadar önemli olup dikkate alınmayı gerektirmektedir. ABD ile Çin arasındaki ilişkilerde karşılıklı bağımlılık, jeopolitik anlaşmazlıklar ve güç dengesi arayışı kadar iki ülkenin kendi hegemonik düzenini kabul ettirme, kendi belirlediği kural ve normları hâkim kılma ve sosyal meşruiyet sağlama gibi düşünsel mücadele düzlemi de önemli bir yere sahiptir. Bir tarafta Çin “yeniden ortaya çıkan/yükselen güç” imajını öne çıkarmakta ve bu minvalde Orta Krallık mitine yaslanmaktadır. Orta Krallık miti çerçevesinde Çin ABD'nin Yeni Dünya Düzeni projesine ve küresel hegemonyasına karşı çıkmaktadır. Bu anlamda Çin ABD merkezli küresel düzeni kendi lehine çevirmenin yollarını aramaktadır. Çin'in küresel ideolojisi ise ortak çıkarları vurgulayan otoriter kalkınmacı Pekin Konsensüsü modeli ile anılmaktadır. Diğer yandan ABD liberal hegemon kimliğini sürdürmek ve özgürlük, demokrasi ve market ekonomisi gibi liberal değerlerin koruyuculuğunu devam ettirmek istemektedir. ABD nezdinde Çin'in Pekin Konsensüsü modeli kendi kimliğine yönelik büyük bir tehdittir. Bu minvalde ABD'nin Çin'e karşı koymasında maddi unsurlar ya da jeopolitik anlaşmazlıkların yanı sıra mevcut uluslararası düzeni sürdürmek, norm ve değerlerini korumak gibi amaçlarda önemli rol oynamaktadır.

ABD'nin liberal hegemon kimliği ve liberal demokratik değerlere yönelik vurgusu ile Çin'in yeniden yükselen güç kimliğine dayanan Orta Krallık vizyonu dikkate alındığında, iki ülke arasındaki ilişkilerin Lockecu kültür çerçevesinde olduğunu söylemek mümkündür. Zira iki ülke arasındaki ilişkilerin Lockecu kültürün norm ve değerleri üzerinden temellendiği görülmekte birbirlerinin egemenliklerini tanıyan ancak aşındırmaya çalışan bir rekabet ilişkisi biçimi öne çıkmaktadır. Nitekim Çin; Sovyetler Birliği gibi ABD ve Batı dünyasının tamamen ikamesi ya da alternatifi olacak bir düzen iddiasından ziyade, küresel düzeni kendi lehine değiştirmenin yollarını aramaktadır. Bu anlamda Çin'in artık uluslararası toplumun bir parçası haline geldiği açıktır. Ancak gerek düzen kurma mücadelelerinin gerek ideolojik

karşıtlığın gerekse de jeopolitik anlaşmazlıkların etkisinde iki ülke arasındaki anarşik kültürün Kantçı anarşik yapıdan ziyade Hobbesçu anarşik yapıya daha yakın bir konumda olduğunu/olacağını söylemek de mümkündür.

Hakem Değerlendirmesi: Dış Bağımsız

Yazar Katkısı: Murat Cingöz: %100

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışma için destek alınmamıştır.

Etik Onay: Bu çalışma etik onay gerektiren herhangi bir insan veya hayvan araştırması içermemektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Çalışma ile ilgili herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Peer Review: Independent double-blind

Author Contributions: Murat Cingöz: 100%

Funding and Acknowledgement: No support was received for the study.

Ethics Approval: This study does not contain any human or animal research that requires ethical approval.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest with any institution or person related to the study.

Önerilen Atf: Cingöz, M. (2023). ABD-Çin ilişkilerine dair teorik bir analiz. *Akademik Hassasiyetler*, 10(23), 399-421. <https://doi.org/10.58884/akademik-hassasiyetler.1342651>

Kaynakça

- Akçadağ, E. (2010). Yumuşak güç Japonya'nın sert güç arayışları, *Bilge Strateji*, 2(3), Güz, 1-28.
- Bhardwaj, A. (2020). COVID-19 and US–China tussle, *Economic & Political Weekly*, 55(17), 10-12.
- Blanco, M. L. & Rosales, A. (2020, 6 Mayıs). *Global governance and COVID-19: The implications of fragmentation and inequality*, 5 Nisan 2022 tarihinde <https://www.e-ir.info/2020/05/06/global-governance-and-covid-19-the-implications-of-fragmentation-and-inequality/> adresinden edinilmiştir.
- Bush, R. C. (2009). *China Japan security relations*. Brookings.
- Carr, E. H. (1939). *The twenty years crisis 1919-1939*. Palgrave Macmillan.
- Cingöz, M. (2022). Osmanlı Devleti ve uluslararası toplum, *Diplomasi ve Strateji Dergisi*, 3(2), 88-119.

- Denker, M. S. (2000). 2000’li yıllarda Asya Pasifik bölgesinde büyük güç etkileşimi ve bazı mümkün gelişmeler, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, 5(1), 1-26.
- Doyle, M. W. (1983). Kant, liberal legacies and foreign affairs, *Philosophy and Public Affairs*, 12(3), 323-353.
- Dumbaugh, K. (2009). China-US relations: current issues and implications for US policy, *Congressional Research Service*, 1-52.
- Erdiren, C. (2017). Duygunun jeopolitiği kitap özeti, Dış İlişkiler ve Projeler Koordinatörlüğü.
- Ersoy, E. (2019). Realizm, R. Gözen (Ed.), *Uluslararası İlişkiler Teorileri* içinde (s. 159-186). İletişim Yayınları.
- Feng, H. (2006). *The politics of China’s accession to the World trade Organization: the Dragon Goes Global*. Routledge.
- Friedberg, A. L. (2005). The future of US-China relations: is conflict inevitable?, *International Security*, 30(2), Autumn, 7-45.
- Grandre, N. (2019, 23 Nisan). *Conflict with China is not inevitable*, 2 Ocak 2022 tarihinde <https://nationalinterest.org/blog/skeptics/conflict-china-not-inevitable-53897> adresinden edinilmiştir.
- Güneş, E. (2013). Yeni yüzyıldaki Çin-Amerika rekabeti, *Toplum ve Demokrasi*, 3(6-7), Mayıs-Aralık, 175-188.
- Heritage, A. & Lee, P. K. (2020). *Order, contestation and ontological security-seeking in the South China Sea*. Palgrave Macmillan.
- Hood, L. (2020, 21 Nisan). *Donald Trump’s ‘Chinese virus’: the politics of naming*, The Conversation, 12 Ağustos 2022 tarihinde <https://theconversation.com/donald-trumps-chinese-virus-the-politics-of-naming-136796> adresinden edinilmiştir.
- Huntington, S. P. (1997). *The clash of civilizations and the remaking of world order*. Simon Schuster Inc.
- İşgören, P. (2022). Geçmişten günümüze liberalizm teorisi, N. K. Özsoy (Ed.), *Uluslararası İlişkilerde Teoriler ve Yaklaşımlar* içinde (s. 47-63). Astana Yayınları.
- Keohane, R. O. & Nye, J. S. (1972). *Transnational relations and world politics*. Harvard University Press.
- Keohane, R. O. & Nye, J. S. (1973). Power and interdependence, *Survival*, 15(4), 158-165.
- Küçük, M. (2015). Uluslararası ilişkilerde sosyal inşacılık, R. Gözen (Ed.), *Uluslararası İlişkiler Teorileri* içinde (s. 771-795). İletişim Yayınları.
- Layne, C. (2008). China’s challenge to US hegemony, *Current History*, January.
- Lanteigne, M. (2009). *Chinese foreign policy: an introduction*. Routledge,

- Lee, A. (2019, 26 Nisan). *The road to war with China*, 5 Nisan 2022 tarihinde <https://www.project-syndicate.org/commentary/america-hostile-foreign-policy-toward-china-by-ann-lee-1-2019-04> adresinden edinilmiştir.
- Mearsheimer, J. J. (2001). *The tragedy of great power politics*, W. W. Norton & Company.
- Mearsheimer, J. J. (2007). Structural realism, *International relations theories: Discipline and diversity*, 83.
- Mitrany, D. (1948). The functional approach to world organization, *International Affairs*, 24(3).
- Miura, L. (2019, 10 Nisan). *U.S.-China Cold War narrative is misleading*, the Japon Times, 12 Mayıs 2022 tarihinde <https://www.japantimes.co.jp/opinion/2019/04/10/commentary/japan-commentary/u-s-china-cold-war-narrative-misleading/#.XNa-QI4zZPY> adresinden edinilmiştir.
- Michta, A. (2019, 22 Nisan). *Will China drive a wedge between the US and Europe?*, 24 Mayıs 2022 tarihinde <https://www.the-american-interest.com/2019/04/22/will-china-drive-a-wedge-between-the-us-and-europe/> adresinden edinilmiştir.
- Morgenthau, H. J. (1948). *Politics among nations: the struggle for power and peace*. Alfred A. Knopf.
- Özdaşlı, E. (2015). Çin'in yeni ipek yolu projesi ve küresel etkileri, *Electronic Turkish Studies*, 10(14), 579-596.
- Rendeci, A. T. (2019). *A conceptual analysis of war in Thucydides and Hobbes* [doctoral dissertation], Institute of Social Sciences, İstanbul Technical University.
- Reus-Smit, C. (2014). Konstrüktivizm, S. Burchill & A. Linklater (Ed.) *Uluslararası İlişkiler Teorileri* içinde. Küre Yayınları.
- Roberts, M. (2019, 19 Nisan). *Rethinking US Sinophobia*, *Asia Times*, 7 Haziran 2022 tarihinde <https://www.asiatimes.com/2019/04/opinion/rethinking-us-sinophobia/> adresinden edinilmiştir.
- Rosecrance, R. (1986). *The rise of trading state: commerce and conquest in the modern World*. Basic Books.
- Rumelili, B. (2014). İnşacılık-konstrüktivizm, E. Balta (Ed.) *Küresel Siyasete Giriş* içinde (s. 151-171). İletişim.
- Sandıklı, A. (2010). China's growing need of energy and changing balances, A. Sandıklı (Ed.), *China A New Superpower: Dimensions of Power, Energy and Security* içinde (s. 54-64). BİLGESAM Publications.
- Shannon, V. & Kowert, P. (2015). *Psychology and constructivism in international relations*. Michigan Press.

- Shirzad, M. A. (2018). *Çin'in yükselişine neoliberal kuramsalci yaklaşım* [yüksek lisans tezi], İstanbul Üniversitesi.
- Sümer, G. (2008). Amerikan dış politikasının kökenleri ve Amerikan dış politik kültürü, *Uluslararası İlişkiler*, 5(19), Güz, 119-144.
- Thayer, B. (2019, 14 Nisan). *Why America must maintain ideological dominance*, 18 Temmuz 2022 tarihinde <https://nationalinterest.org/feature/why-america-must-maintain-ideological-dominance-52082> adresinden edinilmiştir.
- Thayer, B. A. & Friend, J. M. (2018, 18 Kasım). The World according to China, 12 Nisan 2022 tarihinde <https://thediplomat.com/2018/10/the-world-according-to-china/> adresinden edinilmiştir.
- Tuncer, F. F. (2022). The spread of fear in the globalizing world: The case of COVID-19, *Journal of Public Affairs*, 20(4), 1-9.
- Umbach, F. (2000). ASEAN and major powers: Japan and China changing balance of power?, *International Relations in the Asia-Pacific*, 171-213.
- Ungor, Ç. (2010). Countering US hegemony: A viable option for China, A. Sandıklı (Ed.), *China A New Superpower: Dimensions of Power, Energy and Security* içinde (s. 119-144). İstanbul, BİLGESAM Publications.
- Vahdi, R. & Attar, S. (2022). Reqabete Çin ve Amerika der Asyayi merkezi ve peyamede an ber revende sulhe Afganistane (2001-2020), *Journal of Politics and International Relations*, 5(10).
- Walt, S. M. (1998). *International relations: one world, many theories*. Foreign Policy.
- Waltz K. (2015). *Uluslararası politika teorisi*. Phoenix Yayınevi.
- Wasserstrom J. N. (2015). *21. yüzyılda Çin: Çin hakkında bilmek isteyeceğiniz herşey*. İletişim Yayınları.
- Wendt, A. (1992). Anarchy is what states make of it: the social construction of power politics, *International Organization*, 46(2), 391-425.
- Wendt, A. (2016). *Uluslararası siyasetin sosyal teorisi*. Küre Yayınları.
- Yanık, L. K. (2015). Liberalizm: bir yazın değerlendirmesi, *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 12(46), 34-55.
- Yirmibeşoğlu, Ş. G. & Dinçer, F. C. Y. (2018). Uluslararası ticaret bağlamında klasik realizm, neo-realizm ve neo-liberalizm, *AKSOS, Bahar*, 3, 115-130.
- Zhao, S. (2004). *Chinese foreign policy: pragmatism and strategic behaviour*. Routledge

Extended Abstract

Mainstream theories in international relations provide different perspectives on the relations between the USA and China, each highlighting crucial aspects that contribute to our understanding of bilateral relations. The dominant view in realism posits that China's increasing military and economic power will destabilize the international security architecture, resulting in relations between China and the USA being characterized by suspicion and a security dilemma. Liberalism, conversely, emphasizes the role of economic interdependence and the opportunities for cooperation within international institutions, suggesting that relations between the two countries can be more harmonious. However, this study contends that the relations between China and the United States are neither solely dictated by the rigid power struggle and security dilemma outlined by realists nor entirely in line with the optimistic liberal perspective that underscores interdependence and cooperation through international regimes.

Moreover, the social constructivist approach offers a potentially more accurate analysis of the relations between the USA and China by incorporating ideational dimensions. This study embraces the idea that social constructivism is more adept at explaining aspects overlooked by realism and liberalism in their analyses of US-China relations, presenting a more comprehensive and suitable framework for understanding the present and future of the relations between the two countries. The central argument of this study is that the dominant paradigm in US-China relations cannot be reduced to a strict power struggle and zero-sum game or absolute cooperation. Instead, ideational elements, such as establishing social legitimacy, creating order, and preserving political or identity values, play a crucial role in the dynamics between the two nations. Additionally, the study asserts that the Lockean culture of competition, one of Alexander Wendt's anarchic structures, is instrumental in shaping the relations between the two countries.

The rise of China as a global power has significantly altered regional and international power dynamics, shifting the balance of power in the Far East and creating uncertainty in the relationship between the USA and China. Distrust and differing approaches to liberal values have become increasingly prominent in the discourse between the two countries. Moreover, China's growing power and increasing military investments have reignited Sinophobia in the USA. At the same time, China has adopted more assertive foreign policy strategies, seeking to assert itself as a regional actor, which has fueled claims of a new US-China conflict dynamic in the region. However, despite the evidence supporting a realist perspective of pessimism, it is not accurate to say that the relationship between the USA and China is/will be determined solely by the Thucydides Trap. While there is a geopolitical and economic competition between the USA and China, various crucial factors will prevent the two nations from becoming entangled in a security dilemma that dominates their relationship.

Liberals drew attention to dynamics such as the interdependence between the two sides, the existence of a global liberal economy, the absence of rigid ideological polarization as in the Cold War era, China's rational and relatively cautious foreign policy, at least until now, the presence of international institutions, and globalization. These factors prevent the absolute dominance of realistic predictions in relations. In addition, China, surrounded by powerful states, is aware that if it gains momentum to become a hegemonic power, it will be surrounded by escalating threat perceptions of its neighbors. However, although the arguments of liberals offer important openings at some points, the liberal approach seems overly optimistic in the context of China-U.S. relations. The rapid arms race between China and Far East Asian countries shows that economic interdependence will not always trigger cooperation and peace. In addition, although China has adopted the liberal economic understanding of the West, it is quite reluctant to adopt the liberal values of the West, such as democracy and freedom. Moreover, the United States is increasingly dissatisfied with the growing trade deficit with China to its detriment. Trade wars have also been a reflection of this.

The level of cooperation that has been pursued will be significant. This is because the struggle between the two countries involves ideational elements that are at least as essential as material ones. In the relations between the USA and China, the level of ideational struggles, such as mutual dependence, geopolitical disagreements, and the search for a balance of power, along with the two countries' hegemonic order, which involves dominating the rules and norms determined by themselves and providing social legitimacy, plays a crucial role. On the one hand, China presents itself as a "reemerging/rising power," drawing on the myth of the Middle Kingdom. Within the framework of the Middle Kingdom myth, China opposes the US's New World Order project and its global hegemony. In this sense, China is seeking ways to shift the US-centered global order in its favor. On the other hand, China's global ideology is characterized by the authoritarian developmentalist Beijing Consensus model, which emphasizes common interests.

Considering the USA's liberal hegemon identity, its emphasis on liberal democratic values, and China's Middle Kingdom vision based on its reemerging power identity, it can be argued that the relations between the two countries fall within the framework of the Lockean culture. This is because the relations between the two countries appear to be based on the norms and values of the Lockean culture, leading to a competitive relationship that acknowledges each other's dominance but seeks to undermine it. Indeed, China seeks ways to alter the global order in its favor rather than establishing an order that completely replaces or offers an alternative to the US and the Western world, as the Soviet Union did. In this sense, it is evident that China has now become an integral part of the international community. However, the anarchic culture between the two countries is/will be closer to the Hobbesian anarchic structure than the Kantian anarchic structure, influenced

by struggles to establish order, ideological opposition, and geopolitical disputes.